

ПЕДАГОГИКА PEDAGOGY

XFTAP 14.35.21

Н.А. Абишев, М.С. Кабылова

*І. Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Талдықорған, Қазақстан
(E-mail:madina.3024@mail.ru)*

Жоғары мектепте тіл мамандықтары мұғалімдерін оқу-тәрбие үдерісінде өзара іс-әрекет етуге психологиялық-педагогикалық даярлау

Андатпа. Мақалада қазіргі таңда білім беру жүйесіндегі үш тілде білім берудің негізгі мәселелері мен жоғарғы мектепте тіл мамандықтары мұғалімдерін оқу – тәрбие үдерісіндегі өзара іс-әрекет етудегі психологиялық педагогикалық дауыраулаудағы мүмкіндіктері мен алға қойылған мақсаттары қарастырылады. Тіл мамандықтарының бір-бірімен байланыс табуы, яғни, қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі мен олардың өзара пән аралық селбестіктерінің қаншалықты көрініс табатындықтары жайлы баяндалады. Тіл ғылымы соның ішінде қазақ, орыс және ағылшын тілдері де педагогика және психология салаларымен тығыз байланысты. Ал бұлардың сөйлеу және түсінісу процесіне тікелей тілдік қатынасы бар екені баршаға аян. Яғни, тіл - ойды тікелей адамдармен қарым-қатынасқа түсудің құралы ғана емес, сонымен қатар сезімді де білдірудің құралы. Ал педагогика саласы сол тіл пәндердің қалай оқытылуы, білім берілуі мен оның заңдылықтары мен селбестілігін, сол пәндерді оқыта отырып тәрбиелеуін қамтамасыз етеді.

Түйін сөздер: ұлттық куәлік, үштілділік, интеграция, экстралингвистика, конфигурация, болашақ мұғалімдерді даярлау, педагогикалық жүйе.

DOI: [https:// doi org/ 10.32523/2616-6895-2019-128-3-8-14](https://doi.org/10.32523/2616-6895-2019-128-3-8-14)

Кіріспе. Әлемдік білім кеңістігінің даму тарихы, оның әр кезеңіндегі айқындалған тенденциялары әр халықтың гүлденіп өркендеуінің, қоғамдағы прогрессивтік өзгерістердің білімге байланыстылығын, жалпы білім саласының маңыздылығын дәлелдейді. Әрбір мемлекеттің интеллектуалдық, экономикалық, парасаттылық және мәдени қарымы білім саласының күйіне және оның прогрессивтік даму мүмкіндіктеріне тікелей байланысты екендігін педагогика ғылымы мен білімнің даму тарихы айқындайды. Осы тұрғыдан алғанда егемен Қазақстанның ғылымы мен білімінің стратегиясы білім беру жүйесінің ұлттық білім мен тәрбие идеяларын сақтай отырып, әлемдік білім кеңістігіне кіруімен анықталады.

Үшінші мыңжылдық жылнамасын ашып отырған бүгінгі Қазақстанның білім беру саясатындағы өзекті ой еліміздің эканомикасы мен әлеуметтік саласының тұрақты дамуының басты факторларының бірі - білім. Қоғамда орын алып жатқан әлеуметтік-экономикалық және саяси қатынастар білім беру ісін түбегейлі өзгертіп, оның тарихи

тамырын қайта қарап жаңғыртуды талап етеді. Өткеніміз бен болашағымыздың өркендеуіне жол ашады. Өйткені, ұлт тағдыры, халқымыздың әл-ауқатының жақсаруы жас ұрпақтың білім деңгейіне, мәдениетіне, өмірде өз таңдауларын дұрыс жасауға, қоғамдық қатынастарға, оны дұрыс ұйымдастыру қабілетіне тікелей байланысты. Бұл көзқарастың білім жүйесінде өзіндік маңызы зор.

Зерттелуі. ҚР «Білім туралы» заңының 5 бабында «Барлық оқу орындары мемлекеттік жалпы міндеті стандартқа сәйкес мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілінің білу мен дамытуды, орыс тілі және бір шетел тілін оқып үйренуді қамтамасыз етуге тиіс» деп көрсетілген [1, 15 б.]. Тіл – ғасырлар жемісі, халық мұрасы, ұлттық құбылыс. Бір тіл – бір ұлт. Кез келен халықтың ойлау ерекшелігі оның ұлттық тілінде көрініс табады, халық даналығы, дүниетаным көзқарасы тілінде түйінделеді. Үш тілді дамыту – мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілі (L1), ұлтаралық қатынас тілі орыс тілі (L2) және жаһандық экономикадағы табысты интеграция тіл ретінде ағылшын тілі (L3), Қазақстан республикасының үш тілдік оқытудың негізгі тұжырымдамасы болып табылады.

Бауыржан Момышұлы өз еңбегінде: «Қазақ тілі – сұлулығымен бой балқытып, тамыр шымырлататын, жан-жүйенді жандырып, құлақ-құрышын қандырып, өткірлігімен қызыл таяң тұста, ер мен елге бірдей медет беріп, адам түгіл жағдайдың өзінің аузына құм құятын ғажайып кемел тіл» -деп айтып өтсе [2, 21 б.], ал философ Фридрих Энгельс: «Русский язык – всемерно заслуживает изучения как сам по себе, ибо один из самых сильных и самых богатых живых языков, так и ради раскрываемой им литературы» деп айтса [3, 35 б.], жазушы әрі журналист Курт Тухольский: «Английский – простой, но очень трудный язык. Он состоит из одних иностранных слов, которые к тому же неправильно произносятся» -деп өз сөзінде айтып еді [4, 47 б.]. Яғни, осы жоғарыда аталып өткен үш тілдің оқу-тәрбие үдерісінде өзара іс-әрекет етуге қаншалықты психологиялық-педагогикалық даярлығын зерттеліп қарастырылады.

Мақсаты. Тіл ғылымы соның ішінде қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілдері де педагогика және психология салаларымен тығыз байланысты. Ойлай дейтін себебіміз, психология түйсік пен қабылдауды, ес пен ойды, сезім мен эмоцияны, зейінді зерттейді. Ал бұлардың сөйлеу және түсінісу процесіне тікелей тілдік қатынасы бар екені баршаға аян. Өйткені, біреудің айтқанын қабылдау, оны ұғыну процесі болмаса, қарым-қатынас жасау, пікір алысуда болмаған болар еді. Адам сөз арқылы белгілі бір затты атап қоймай, сонымен бірге, сол затқа, іске, құбылысқа өзінің қатынасы мен оған қалай қарайтындығын тіл арқылы білдіреді. Яғни, тіл – ойды тікелей адамдармен қарым-қатынасқа түсудің құралы ғана емес, сонымен қатар сезімді де білдірудің құралы. Ал педагогика саласы сол тіл пәндердің қалай оқытылуы, білім берілуі мен оның заңдылықтары мен селбестілігін, сол пәндерді оқыта отырып тәрбиелеуін қамтамасыз етеді. Шын мәнінде үш тілді меңгеру күнделікті және жүйелі жұмысты талап етеді. Оқушы не үшін мұны үйренетіндігін білуі және тілдерді оқып үйренудің нақты қойылған мақсатын білу керек. Осыған орай мәтінде терең көрініс тауып қарастырылады.

Тарихи зерттеу әдісі. Жалпы кез келген ғылымда қарама-қарсылық ұғымы кеңінен сипатталынып, ауқымды түрде түсіндіріледі. Аталмыш ұғым туралы ғылыми бастама ежелгі замандарда ғылымдардың атасы философия ілімінде өте күрделі категориялар қатарынан орын алған. Сөйтіп ғылымның психология, педагогика, логика, лингвистика салаларында өзіндік сипатқа ие болды. Философиялық-ағартушылық тұрғыдан білім беруді қазақ халқының ойшыл ғалымдарын атап айтсақ Ж.Баласағұн, Ы. Алтынсарин, А. Құнанбаев, Ж. Аймауытов, А. Байтұрсынов, М. Жұмабаев, сонымен қатар басқа ғалымдарды атайтын болсақ Я.А. Коменский, К.Д. Ушинский, Н. Крупская, Н.А. Бердяев, В.В. Розанов, Ж.Ж. Руссо, К. Маркс, Ф. Энгельс және т.б. қарастырған болатын, олар тұлғаны дамытушы, әрі рухани қалыптастырушы, барлық адамдардың өркендеп өсуінің кепілі деген.

Жалпы білім берудің философиялық – әдіснамалық аспектісі мәселесін қарастырып өткен ғалымдар Ж. Әбділдин, М. Қозыбаев, А. Нысанбаева, К. Шүлембаев т.б. өз еңбектерінде жан-жақты қарастырған. Аталмыш ғалымдар еңбектерінде әсіресе ұлттық мектептердегі білім беру сапасы мен оны қамтамасыз ету талаптарын кеңінен қарастырған.

Батыс әлеуметтанушылары: Ж. Гуревич, Т. Парсонс, Н. Смелзер, Р. Коллинз және кеңес әлеуметтанушылар: В.Г. Афанасьев, В.Н. Турченко, Г.Н. Волков, В.А. Ядов, А.Г. Здравомыслов т.б. білім беруді әлеуметтік және педагогикалық институт ретінде қарастырған. Қоғамның дамуының қазіргі кезеңі, елімізде болып жатқан түрлі өзгерістер білім беру қызметіне жаңаша қарауды, мұғалім іс-әрекетін жаңаша ұйымдастыруды талап етеді. Сондай ақ мектепте оқушыларды бірнеше тілде баулу мәселесі кеңінен қолға алғанын көрсетеді. Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңіндегі басты мәселенің бірі білім беру жүйесінде оқыту үрдісін технологияландыру. Осыған орай педагогикалық процеске қатысты әртүрлі технологиялар жасалып білім беру жүйесінің құрылымдарына кеңінен енуде. Қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілдерін оқу пәні ретінде кеңестік кезеңнен бастап алғаны мен негізінен орта мектепте жүзеге асырылған.

Жоғарғы оқу орындарында болашақ мұғалімдерді даярлаудың жалпы мәселесін және оларда жаңалықты енгізуге сәйкес оқыту процесі бойынша зерттеу нәтижелері бойынша мәселесімен көптеген ғалымдарымыздың Б.А. Әбдікәрімов, Қ. Бөлесев, А.Е. Әбілқасимова, К.Ә. Дүйсенбаев, С.М. Кеңесбаев, Ж.К. Оңалбек, Қ. Ералин, М.А. Құдайқұлов, Б.К. Момынбаев, М.С. Молдабеков, О. Сыздықов, А.З. Тұрсынбаев, А.А. Калужный, А.З. Тұрсынбаев, Н.Д. Хмель т.б. еңбектерінде көрініс тапқан.

Ал тілдердің өзара іс-әрекет етуге олардың басты мәселесі, өзара үйлесімі мен тілдік саясатын туралы О.Б. Алтынбекова, Л.А. Араева, В.Н. Белоусов, Д.Н. Голев, М.Н. Губогло, А.А. Залевская, М.К. Исаев, А.Е. Карлинский, М.М. Копыленко, Т.А. Костромина, Л.П. Крысин, Г.Б. Мадиева, В.П. Нерознак, Ж.С. Смагулова, Э.Д. Сулейменова, Б.Х. Хасанов, Н.Ж. Шаймерденова және т.б. еңбектерінен көруімізге болады.

Негізгі бөлім. Тіл унитарлы дағды емес, тіл – қабілеттердің кешенді конфигурациясы. Яғни, тіл тек қана бір дағдыдан тұрмайды, тіл – лингвистикалық және экстралингвистикалық құрылымдардан тұрады. Егер Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін алып қарайтын болсақ, осы уақытқа дейінгі жалпы білім беретін мектептерде үш тіл оқытылып келеді, яғни қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі. Егерде оқушы осы үш тілді жетік меңгеріп, түсініп шықса және осы тілдерде еркін сөйлеу мүмкіндігіне ие болса, онда сол оқушы бірнеше тілді меңгергені болып табылады. Соңғы статистикалық мәліметке сүйенсек дүниежүзінде 6000 жуық тіл бар екені баршамызға аян. Педагогикалық тұрғыдан қарағанда, тұлғаны толыққанды қалыптастыруда тәлім-тәрбие беруде және заманға сай білім беруде баланың жастық шағы өте маңызды рөл алмақ. Сондықтан да баланың тәрбиесі, білімі, мінезі, ойлауы, көзқарасы, қабілеті, мәдениеті, сөйлеуі, адамгершілік қасиеттері негізделетін іргетасы қалануы қажет. Осы айтылған қасиеттер бала дүниеге келген сәтінен бастап ата-анасынан алады, әріқарай өсіп жеке тұлға болып қалыптасуына мектебі, қоршаған ортасы, қоғам әсер етеді. Ол үшін баланның жастайынан ұлттық куәлігін қалыптастыру керек.

Ұлттық куәлік дегеніміз – ұлттық тілі, діні, мәдениеті, салт-дәстүрі, тарихы, әдебиеті, рухани және ұлттық құндылықтарды қамиды. Осы аталған қасиеттердің барлығы баланың бойына сіңірген уақытта, ол қоғамда өз орнын таба алатын толыққанды тұлғаға жатады. Оқушыға үш тілде - қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілінде үйрету үшін алдымен бала өзінің төл ана тілін толыққанды және жетік білуі керек. Осылайша, оқушының қай тілде білім алғанына қарап оның білім деңгейін анықтауға болады. Ал мұғалімнің алдында отырған оқушы, сыныпқа бір мезетте, бір уақытта, бір тақырыпта оқушыларға үш тілде білім берсе, оқушылардың білім алу деңгейінің көрсеткіш пайызы жоғары болады ма, жоқ әлде төменгі

білім пайызының көрсеткішін көрсетеді ма?! Оқушының алдында тұрған үш пән мұғалімі, үш тілдегі пән, бір-бірімен үйлесіп, ортақтасып, сабақтасып, селбесіп, пәнаралық байланыс, қаншалықты өзара ортақ шешімін таба алады? Пән мұғалімдері оқушыларға сабақ бере отырып, оқу-тәрбие үдерісінде өзара іс-әрекет етуге психологиялық-педагогикалық тұрғыдан дайын ба? Міне басты ахуал мәселе осы болмақ.

Орыстың педагог демократы, Ресейде ғылым педагогиканың негізін қалаушы Константин Дмитриевич Ушинскийдің «Избранные педагогические произведения» атты ғылыми еңбегінде жарияланған «Родное слова» атты мақаласында: «Изучение иностранных языков не должно никогда начинаться слишком рано и никак не прежде того, пока будет заметно, что родной язык пустил глубокие корни в духовную природу дитяти. Постановить какой-нибудь общий срок в этом отношении нельзя. С иным ребенком можно начать изучение иностранного языка в 7 или 8 лет (никогда не ранее) с другим в 10-и 12; с детьми, обладающим крайне слабой восприимчивостью, лучше не начинать никогда; иностранный язык только подавить оканчательно и без того слабые его способности. Изучение того или другого иностранного языка должно идти по возможности быстро, потому что в этом изучении ничто так не важно, как беспрестанное упражнение и повторение, предупреждающее забвение» [5, 32 б.]. Ал енді тағы бір дереккөзіне сүйенсек қазақтың халқының ақыны, педагог, қазақ тіл білімі мен әдебиеттану ғылымдарының негізін салушы ғалым, ұлттық жазудың реформаторы, Алашорда өкіметінің мүшесі, түркітанушы, публицист, аудармашы, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлының «Тіл тағлымы» атты еңбегінде: «Бастауыш мектептен оқығандар писарь, учитель, фельдшер, адвокат, содия, инженер, агроном, болар демей, ең әуелі, қазақша толық хат білетін дәрежеде болуын көздеу керек. Солай ойлағанда көңілге ұнамды мектептің түрі біздің ойымызша мынау: Бастауыш мектептер оқуы қазақ үшін 5 жылдық боларға тиіс. Әуелі үш жылда балалар кілең қазақша оқу керек. Соңғы екі жылда кілең орысша оқу керек» - деп педагог өз ойын ашық айтып кеткен болатын [6, 332 б.]. Яғни, басқа тұрғыдан алып қарайтын болсақ осы жоғарыда аталып өткен үш тіл - қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілдері білім беру үрдісінде оқушылардың ана тілінің, ұлттық мәдениетінің, ұлттық құндылықтарының кемсітілуі сияқты себептермен білімге болған қызығушылығын және құштарлығының әлсірек қаупі болатынын аңғаруға болады. Ал енді екінші тұрғыдан алып қарайтын болсақ, оқушы үш тілді бір уақытта үйренсе, тілді терең түсінуге және оны тиімі пайдалануға мол мүмкіндігі болады.

Үш тілде сауат ашқан бала сол тілдерді бір-бірімен салыстырып, олардың ортақ ұқсастықтарын және айырмашылықтарын үйреніп, тілді қалай қолданатынын жақсы меңгеріп алады деуге болады ма? Осы уақытқа дейінгі ғалым лингвистердің зерттеулерінің тұжырымдарына келіп тоқталатын болсақ, екі және бірнеше тілде сөйлейтін балалардың алған ақпараттар мен мәліметтерді бірнеше тілде өңдегендіктен ой саналарының жан-жақты дамытатынын баяндайды десе ал енді кейбір педагог лингвистердің айтуынша үш немесе бірнеше тілде оқушының немесе баланың сауат ашыуының, санасының өсуіне кері әсерін тигізеді, -деген ой көп жағдайда дәлелденбей келеді. 1960 жылдардан бері лингвист педагогтардың ғылыми зерттеулеріне сүйенсек оқушының екі немесе үш тілде сауат ашуына және оның санаға ешқандай кері әсері болмағанын айқындайды. Керісінше үш немесе оданда көп тілдерді меңгерген жағдайда санаға оның оң әсерін тигізеді, бірақ оның әсері күрделі және оны өлшеу қиынға соғады. Яғни, ағылшын және орыс тілдерін оқытуда сананың емес сапаның басты фактор болғанын көрсету керек, демек, екінші, үшінші тілдерді оқығанда оқушыларға түсінікті болу қажет, әйтпесе оқушылар шуылдан басқа еш нәрсе қабылдамайды. Мектеп тәрбиесі балаға жан-жақты тәрбиелік ықпал жасау үшін үлкен мүмкіндіктерге жағдай туғызады. Мектепте кездесетін әр адам балаға бір жаңалық ашады. Бұл жағдайда ұстаздың тұлғасы және құрбы құрдастарымен қарым-қатынастар сипаты үлкен рөл алады. Педагогикалық жүйе белгілі бір педагогикалық

шарттарды сақтағанда ғана қызмет етеді және дамиды. Жалпы орта білім беру жағдайында тұлғаны қалыптастыруда, ұйымдастыру үдерісіндегі педагогикалық шарттарды оқушы мен мұғалімнің өзара түсінісуі, серіктестікпен бірлесіп әрекет етуге бейімділігі, бірлескен шығармашылық жұмыстарға негізделетін диалогтік, субъектаралық қатынастарынан жасалған, сонымен бірге тұлғалық қарым-қатынастарды қалыптастыруға мүмкіндік туғызатын, ынтымақтастық іс-әрекеттерге жетелейтін, коммуникативтік қабілеттілікті қалыптастыратын жағымды педагогикалық жағдай деп есептейміз. Мұғалімнің әр пәнді оқытуды тілдерді баулумен бірге өзара ұштастырудағы ұсынған нақты теориялық педагогикалық бағыт болуы тиіс. Әрбір тақырыптың мазмұнын ашып көрсетуге дайындала отырып, осы тақырыпқа байланысты қазақ, орыс, ағылшын тілдерін қалыптастыра тіл мамандықтары мұғалімдерін оқу-тәрбие үдерісінде өзара іс-әрекет етуге психологиялық-педагогикалық тұрғыдан даярлай отырып, жалпы міндеттерді шешуді, оқытудың мазмұны мен түрлері және әдіс тәсілдерімен байланыстыруын міндетті түрде ескерілуі қажет. Яғни өзара пәнаралық интеграциялық байланыс болуы керек. Қазіргі маманға қойылатын талаптардың бірі оқу үдерісіндегі әр түрлі пәндердің өзара интеграцияланып ортақ мәселелер мен қайшылықтардың шешімі болып табылады. Тіл мамандықтары мұғалімдерін оқу-тәрбие үдерісінде өзара интеграциялаудағы мақсатымыз педагогикалық іс-әрекет арқылы пәндер арасындағы байланыс жасап, оқушылардың қаншалықты тілдерді тез меңгеруіне педагогикалық-психологиялық тұрғыдан даярлауға жағдайлар жасау болып табылады.

Қорытынды. Қазақ тілі, ағылшын, орыс тілдерін меңгеру жолдарының бағыттарына сипаттама бере отырып, Л.С. Выгодский бұл жолды ана тілі үшін «Төменнен жоғары қарай» ретінде анықтайды, ал басқа тілдер үшін «Жоғарыдан төмен қарай» әдісі тән [7, 78 б.]. Басқа тілдерді меңгеру ана тілінің дамуына қарама-қарсы бағытта деуге болады. Бала ана тілін есін білгенде және байқаусызда меңгереді, ал басқа тілдерді ұғыну және ниетпен меңгереді. Әр тілдің өзіндік ерекшеліктері бар айта кететін болсақ, яғни тілді үйрене отырып оқушының меңгеруіне байланысты әр тілдің өзіндік морфологиясы, синтаксисі, фонетикасы, грамматикасын, лексикасын, төрт дағдысы бойынша яғни тыңдалым, айтылым, оқылым, жазу және т.б. білуі мүмкін емес. Ол барлық грамматиканы, барлық лексиканы, қарым-қатынас шарттарының талап ететін бағдарламалары үшін қажетті материалдарды білу қажет. Осыған орай келесідей мақсаттар қойылады:

1. Оқыту-тәрбие үдерісіндегі өзара іс-әрекет кезінде тіл мамандықтары мұғалімдерінің кәсіби білімін, ептілігі мен дағдыларын өзін-өзі бағалауды қалыптастырудың мәнін көрсету;
2. Болашақ тіл мамандарының өзара іс-әрекет етудегі үлгісін жасау;
3. Оқыту-тәрбие үдерісін ұйымдастыру кезінде тіл мамандықтары мұғалімдерінің өзара іс-әрекет ету деңгейін бағалау әдістемесін әзірлеу;
4. Оқыту-тәрбие үдерісін ұйымдастыру кезінде тіл мамандықтары мұғалімдерінің өзара іс-әрекет ету тиімділігін бағалаудың критерийлік жүйесін әзірлеу;
5. Қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде оқытатын тіл мамандықтары мұғалімдерінің психологиялық-педагогикалық дайындығын ғылыми – әдістемелік нұсқаларын айқындап әзірлеу;
6. Үш тілді меңгеру индикаторларын әзірлеу;

Білім – теңіз, оның тереңіне құпия сырын ашуға құмарлар ғана бойлай алмақ. Білімді адамдарда дайындайтын, білім, тәрбие, бала жанының бағбаны-мұғалім. XX ғасырдың басында Ж. Аймауытов «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол жаңаны жан-жақты табатын өнер» -деген екен [8, 47 б.]. Олай болса қазіргі заманда мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған басты мәселе – үш тілде білім берудің жаңаша оқытудың жолдарын табу, оны дамыту, оқушыға тыянақты білім беру, яғни жаттанды емес белгілі жүйесі бар қарапайымнан күрделіге қарай дамытылған, тұрмыс пен күнделікті өмірмен

тығыз байланысты, оқушының ой өрісінің дамуына көмектесу. Ұлы ойшыл Ульям Уорд: «Жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді, ұлы мұғалім - шабыттандырады» - деген екен [9, 77 б.]. Олай болса оқыта отырып тәрбиелеу - қазіргі заман мұғалімнен талап ететін басты мәселе. Ендеше мұғалімнің бағыттауы мен оқушы білімді меңгеріп қана қоймай, оны өмірде, іс-тәжірбиесінде тиімді қолдана білуі шарт.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Қазақстан Республикасының Заңы «Білім туралы заңы». - Алматы: ЖШС «Издательство «Норма-К», 2011. - 52 б.
- 2 Момышұлы Б. Қанмен жазылған кітап. / Б. Момышұлы - Алматы: Қазақстан баспасы, 1991. - 398 б.
- 3 Мудрость веков. Афоризмы великих людей (подарочное издание). / Сборник М.: АСТ, 2010. – 256 с.
- 4 Ушинский К.Д. Избранные педагогические произведения / Предисл. д-ра пед. наук В. Я. Струминского. - М.: Просвещение, 1968. - 557 с.
- 5 Байтұрсынұлы А. Тіл тағылымы. / А. Байтұрсынұлы - Алматы, Ана тілі, 1992. - 324 б.
- 6 Выготский Л.С. Педагогическая психология. / Л.С. Выготский - Москва: Педагогика, 1991. - 480 с.
- 7 Жарықбаев Қ. Ақылдың кені «Ұлағатты сөздер». / Қ. Жарықбаев - Алматы: Ана тілі баспасы ЖШС, 2008. - 216 б.

Н. А. Абишев, М.С. Кабылова

Жетысуский государственный университет им. И. Жансугурова, Талдықорган, Казакстан

Психолого-педагогическая подготовка учителей языковых специальностей в вузе к взаимодействию в учебно-воспитательном процессе

Аннотация. В статье рассматриваются основные проблемы трехязычного образования в системе образования, возможности психолого-педагогической подготовки в вузе преподавателей языка в старшей средней школе к взаимодействию в учебно-воспитательном процессе, а также поставленные цели. Описывается связь языковых специальностей друг с другом, то есть то, как проявляется междисциплинарное взаимодействие казахского, русского и английского языков. Языкознание тесно связано с педагогикой и психологией. Ясно, что данные науки имеют прямое отношение к процессам речи и понимания. Язык - это не только инструмент для непосредственного общения с людьми, но и средство выражения эмоций. Отрасль педагогики обеспечивает изучение, преподавание языковых дисциплин, выявляет их закономерности и взаимосвязь, а также налаживает процесс воспитания путем изучения языковых дисциплин.

Ключевые слова: национальный сертификат, интеграция, экстралингвистика, конфигурация, подготовка будущих учителей, педагогическая система.

N.A. Abishev, M.S. Kabylova

Zhetysu state university named after I.Zhansugurov, Taldykorgan, Kazakhstan

Psychological and pedagogical training in higher educational institution of teachers of language specialties for communication in teaching and educational process

Abstract. The article discusses the main problems of three languages education in the education system and the opportunities for the psychological pedagogical voice in the teaching process of the teachers of the language at the upper secondary school and the set goals. The language proficiency is related to how they relate to each other - Kazakh, Russian, English, and their interdisciplinary intercourse. Languages of the language, including Kazakh, Russian, and Russian languages, are closely connected with pedagogy and psychology. And it is clear to everyone

that they have a direct language relation to the speech and interpretation process. That is, language is not only a tool for communicating directly with people, but also an expression of emotion. And the field of pedagogy ensures the teaching of the same linguistic disciplines, education and its regularities and non-interdependence, and the education of those subjects.

Keywords: national certificate, integration, extralinguistics, configuration, future teachers' training, pedagogical system.

References

- 1 Kazakstan Respublikasynyn Zany «Bilim turaly zany» [Law of the Republic of Kazakhstan “On Education”]. («Izdatelstvo «Norma-K», Almaty, 2011, 52 p.).
- 2 Momyshuly B. Kanmen jazylgan kitap [Book of Blood]. (Kazakstan baspasy, Almaty, 1991, 398 p.).
- 3 Mudrost' vekov [Wisdom of the ages]. Aforizmy velikikh lyudey (podarochnoye izdaniye) [Aphorisms of great people (gift edition)]. (AST, Moscow, 2010, 256 p.).
- 4 Ushinskiy K.D. Izbrannyye pedagogicheskiye proizvedeniya [Selected pedagogical works] / Predisl. d-ra ped. nauk V. YA. Struminskogo [Preface. dr ped Sciences V. Ya. Struminsky]. (Prosveshcheniye, Moscow, 1968, 557 p.).
- 5 Baytursynuly A. Til tagylymy [Language teaching]. (Ana tili, Almaty, 1992, 324 p.).
- 6 Vygotskiy L.S. Pedagogicheskaya psikhologiya [Pedagogical psychology]. (Pedagogika, Moscow, 1991, 480 p.).
- 7 Jarykbaev K. Akyldyn keni «Ulagatty sozder» [Thoughts of the mind are called “glossy words.”]. (Ana tili baspası, Almaty, 2008, 216 p.).

Авторлар туралы мәлімет:

Абишев Н.А. - п.ғ.д., профессор, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, педагогика және психология кафедрасы, І.Жансүгіров көшесі, 187 а, Талдықорған, Қазақстан.

Кабылова М.С. - І курс PhD докторанты, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, педагогика және психология факультеті, І.Жансүгіров көшесі, 187а, Талдықорған, Қазақстан.

Abishev N.A. - Doctor of Education, Professor, Zhetysu State University Named after I.Zhansugurov, Department of Pedagogy and psychology, Faculty of Pedagogy and psychology, Zhansugurov str., 187a, Taldykorgan, Kazakhstan.

Kabylova M.S. - 1th year PhD student, Zhetysu State University Named after I.Zhansugurov, Department of Pedagogy and psychology, Faculty of Pedagogy and psychology, Zhansugurova str., 187a, Taldykorgan, Kazakhstan.